

על יהודים, יהדות וענווה
תשובה ליובל נח הררי
הרב מואיז נבון

יובל נח הררי

21
מחשבות
על התמאה
ה' 21

12

ענווה

אנחנו לא מרכז העולם

משנה מסכת אבות פרק ב משנה יד

רבי אלעזר אומר הוי שקוד ללמוד תורה ודע מה שתשיב לאפיקורוס ...

(1) עם המסתגר בעצמו עם השפעה מזערית - Small Impact of Isolationist People

ינ"ה: האמת היא שתפקידה של היהדות בהיסטוריה של העולם היה שולי למדי (וזו הסיבה שבקיצור תולדות האנושות לא הקדשתי לה תשומת לב רבה). בניגוד לדתות אוניברסליות כמו הנצרות, האסלאם והבודהיזם, היהדות הייתה ועודנה דת שבטית ומכונסת בעצמה, אשר אכפת לה מאוד מגורלו של עם קטן אחד ומקורותיה של ארץ זעורית, אך אין לה עניין עמוק במרבית תושבי כדור הארץ. ליהדות לא אכפת כלל מתולדות איי יפן וממעשיהם של תושבי הודו. לכן אין פלא שחשיבותה ההיסטורית מוגבלת.

- תיקון עולם?

- אור גוים?

נשיא ארה"ב ג'ון אדמס

אני עומד על כך שהעברים תרמו לתרבותו של האדם יותר מכל אומה אחרת. אילו הייתי אתאיסט והאמנתי בגורל עיוור נצחי, הייתי עדיין מאמין שהגורל הורה ליהודים להיות הכלי החיוני ביותר לתרבת את האומות ...

Friedrich Nietzsche

"Wherever the Jews have attained to influence, they have taught to analyze more subtly, to argue more acutely, to write more clearly and purely: it has always been their problem to bring people to 'raison.'"

(2) Unimpressive Historical Impact - **רושם היסטורי לא מרשים**

ינ"ה: אין כל ספק שהעם היהודי הוא עם מיוחד שיש לו היסטוריה מרתקת (אם כי צריך לומר שהקביעה הזו נכונה למרבית העמים).

Prof. N. Berdyaev, The Meaning of History, p.86-87

I remember how the materialist interpretation of history, when I attempted in my youth to verify it by applying it to the destinies of the people, broke down in the case of the Jews, where destiny seemed absolutely inexplicable from the materialistic standpoint. And indeed, according to the materialistic and positivistic criterion, this people ought long ago to have perished. Its survival is a mysterious and wonderful phenomenon demonstrating that the life of this people is governed by a special predetermination... The survival of the Jews, their resistance to destruction, their endurance under absolutely peculiar conditions and fateful role played by them in history; all these point to the particular and mysterious foundations of their destiny.

מארק טווין "בנוגע ליהודים" מתוך מסע תענוגות לארץ הקודש,

אם הסטטיסטיקה מדויקת, הרי שהיהודים הם רק אחוז אחד של הגזע האנושי. כוכב קטן מהבהב... האובד בזוהר שביל החלב. הגיוני שכמעט ולא היה צריך לשמוע אודות היהודי – אבל שומעים ותמיד שמעו עליו. הוא זוהר ככוכב לכת בשמיים לא פחות מן המעצמות הגדולות. חשיבותו המסחרית מרקיעה שחקים בחוסר כל יחס למספרו באוכלוסייה הכללית. תרומתו לרשימת הכבוד של אישים בספרות, מדע, אומנות, מוזיקה, כלכלה, רפואה ומדעי הרוח חורגת מכל קנה מידה. הוא ידע להילחם על נפשו, בכל הדורות, גם כאשר ידיו כפותות לאחור. מותר לו להתהדר בכך. המצרים, הבבלים והפרסים קמו בזמנם, מילאו את שמינו ככוכבי שביט עד שזיווים דעך ונמוג לחלוטין; בעקבותיהם באו היוונים והרומאים ברעמים כבירים עד שנשתתקו ונעלמו; עמים אחרים זינקו והחזיקו בלפיד הגדול עד שִׁכְבָה, וכיום הם יושבים בחשכה תחת השמש. היהודי ראה את כולם, ניצח את כולם ועוד איננו מראה סימני התדרדרות, גם לא תופעות של זיקנה, לא תשישות ולא אובדן תנופה. ערנותו לא כהתה וחכמתו לא פגה. כל הברואים חדלים פרט ליהודי, כל עוצמה כורעת רק שלו שרירה וקיימת. מהו סוד חיי הנצח?

ההיסטוריון האנגלי פול ג'ונסון, היסטוריה של היהודים

"[ליהודים] אנו חייבים את הרעיון של קדושת החיים... של המצפון האינדיבידואלי... וכן של אחריות חברתית; של שלום כאידיאל מופשט ואהבה כיסוד הצדק, ומושגים רבים נוספים המהווים את הריהוט המוסרי הבסיסי של הנפש האנושית. ללא היהודים [העולם] עלול היה להיות מקום ריק בהרבה. מעל הכל, היהודים לימדו אותנו איך לעשות רציונליזציה לבלתי-נודע... זהו כמעט מעבר ליכולתנו לדמיין מה היה מצבו של העולם אילו היהודים מעולם לא הופיעו".

(3) Equal Before God is A Christian Idea - **שווה לפני אלוקים הוא רעיון נוצרי**

ינ"ה: אין סיבה לתת כבוד ליהדות על הרעיון הנוצרי החשוב שכל בני האדם שווים בפני האל (רעיון העומד בסתירה לאורתודוקסיה היהודית).

בראשית פרק א, כז

(כז) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצַלְם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ ...

משנה מסכת סנהדרין פרק ד משנה ה

נברא אדם יחידי ללמדך שכל המאבד נפש אחד [מישראל] מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא וכל המקיים נפש אחת [מישראל] מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא

(4) Judaism claims it brought morality to the world - !? מוסר

ינ"ה: "טענה מופרכת וחצופה"

YNH attacks Judaism as making the "baseless and insolent" claim that without the advent of Abraham, Moses and the Ten Commandments the world would have "lived in a Hobbesian state of nature without any moral commitments."

- שבע מצוות לבני נח ידועות באופן טבעי – מוסר טבעי

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף נו עמוד א

תנו רבנן: שבע מצוות נצטוו בני נח: דינין, וברכת השם, עבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים, וגזל, ואבר מן החי. ... [עמוד ב] אמר רבי יוחנן: דאמר קרא +בראשית ב'+ ויצו ה' אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכל תאכל. ...

הרב שמאול קדר [1953-2006], תורת אהל, נב-נג

נראה אפוא, שחז"ל הבינו שז' מצוות בני נח ניכרות לאדם, אם אך יתבונן בצלמו – צלם אלקים. ... על כרחך לומר שהכרת הטוב טמונה באדם בהיותו נברא "בצלם אלקים" ...

- הרב קידר על קין והבל

הרב שמאול קדר [1953-2006], תורת אהל, דף נב

באיזה תורה אמור קין לעשוק כדי להיטיב ולמשול ביצר הרע? במה אשמתו שיצרו משל בו אם אין בידו תבלין למתקו? כיצד ניתן לכוון לאמת בלא תורת אמת הבאה ממי שחותמו אמת?

ההיסטוריון האנגלי פול ג'ונסון, היסטוריה של היהודים

"[ליהודים] אנו חייבים את הרעיון של קדושת החיים... של המצפון האינדיבידואלי... וכן של אחריות חברתית; של שלום כאידיאל מופשט ואהבה כיסוד הצדק, ומושגים רבים נוספים המהווים את הריהוט המוסרי הבסיסי של הנפש האנושית. ללא היהודים [העולם] עלול היה להיות מקום ריק בהרבה. מעל הכל, היהודים לימדו אותנו איך לעשות רציונליזציה לבלתי-נדע... זהו כמעט מעבר ליכולתנו לדמיין מה היה מצבו של העולם אילו היהודים מעולם לא הופיעו".

(5) Reason versus Revelation - תבונה לעומת התגלות

ינ"ה: קופיאדם פיתחו נטייה לעזור ליתומים, לנוקמים ולעניים מיליוני שנים לפני שהתנ"ך הורה לבני ישראל ש"כָּל אֱלֻמָּה וְיָתוֹם לֹא תַעֲנוּן" (שמות, כב, כא)

- רס"ג על הצורך להתגלות התורה

Berkovitz, p106 ~ subjective v objective / סובייקטיבי לעומת אובייקטיבי

... a law instituted by a will of relative authority admits of compromise for the sake of expediency; the law of absolute authority will not be overruled by such considerations. All secular ethics lack the quality of absolute obligation. They are as changeable as the desires and the wills that institute them; the law of God alone is as eternal as his will. Secular ethics, derived as it must be from a relative will, is subjective; God alone is the source of objectivity for all value and all law.

הרב קדר, תורת אהל, דף קמא

... מעלה גדולה יש לה לתורה המושגת בשכל האדם. ביושר שכלו ובתום לבבו, ... אבל ... מקיים את כל התורה כולה כמי שאינו מצווה ועושה, אך גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה. רק כניעה לצו ה' הבאה מתוך התלבטות כלפי שמיא תבטא את היחס האמיתי שבין האדם לאלוקיו. תורה, אשר כל כולה מיוסדת על שכל האדם, גם אם תהיה המתקנת שבתורות, תהפוך ביום מן הימים מתורת חיים לפילוסופיה אנושית המנותקת מהרצון האלוקי, וסופה: "כי בשררות לבי אלך".

(6) Hammurabi Also Demanded Justice - חמורבי גם טען צדק

ינ"ה : אלף שנים לפני שהנביא עמוס הוכיח את האליטות הישראליות על כך שהן עושקות דלים ואביונים, המלך חמורבי טען שהאלים הגדולים הורו לו להשכיח צדק בארץ בבל "כדי שהתקיף לא יעשוק את החלש, כדי לתת צדק לאלמנה וליתום."

הגבלות : כמו עונש על חוטף אדם, תשלום ריפוי ע"י המזיק
התנגדויות : עונש מוות לפשעי רכוש, עונש תחליפי : בן עבור אב!

דברים פרק כד, טז-יז

(טז) לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות איש בִּקְטָאוֹ יִמָּתוּ : ס

(7) Love Your Neighbor - ואהבת לרעך כמוך

ינ"ה : פרשנים מספר טענו שאפילו הציווי הידוע "ואהבת לרעך כמוך" מתייחס ליהודים בלבד, ואין שום מצווה לאהוב גויים.

Rabbi Lord Jonathan Sacks, Faith in the Future, p. 78

"The Hebrew Bible contains the great command, 'You shall love your neighbour as yourself' (Leviticus 19:18), and this has often been taken as the basis of biblical morality. But it is not: it is only part of it. The Jewish sages noted that on only **one** occasion does the Hebrew Bible command us to love our neighbour, but in **thirty-seven** places it commands us to love the stranger. Our neighbour is one we love because he is like ourselves. The stranger is one we are taught to love precisely because he is not like ourselves."

ויקרא פרשת קדושים פרק יט פסוק לד - כְּאֶזְרַח מִכֶּם יִהְיֶה לְכֶם הַגֵּר הַגֵּר אֲתֹכֶם וְאַהֲבַתְּ לוֹ כְּמוֹךָ כִּי גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְקִיֵּךְ אֱלֹהֵיכֶם :

ינ"ה : קִנְפוּצְיוֹס לימד שעל האדם לאהוב אחרים כמו שהוא אוהב את עצמו כחמש מאות שנה לפני הלל הזקן ורבי עקיבא.

"According to Barkay, the discovery of this early biblical inscription is an important part of the argument for an early dating of the Old Testament. He acknowledges that the find does not prove that the Pentateuch was written by the 7th century BCE. However, it is strong evidence for that position."

			
R. Akiva 1 st c CE	Confucius 7 th c BCE	Earliest Biblical Text found: 7 th c BCE	Mount Sinai: 14 th c BCE

(8) Monotheism – מונותאיזם

ינ"ה : ומה בנוגע לאמונה באל אחד? האם היהדות לא יכולה להתגאות בכך שהיא הייתה חלוצת הדתות המונותאיסטיות? ... העדויות הוודאיות הראשונות למונותאיזם מגיעות אלינו לא מממלכת יהודה, אלא דווקא ממצרים הפרעונית, מסביבות שנת 1350 לפנה"ס (כ" 150 שנה לפני העדות ההיסטורית הראשונה לקיומו של עם ישראל). עד אותם ימים האמינו המצרים בפנתיאון של עשרות ומאות אלים ואלות, כגון סובק, רע, איזיס ואוזיריס. הנערץ מבין האלים היה האל אמון, ששמו שובץ בשם של רבים מהפרעונים. בסביבות שנת 1350 לפנה"ס עלה לכס השלטון פרעה אמונחותפ, שפירוש שמו "האל אמון מרוצה". אך אמונחותפ לא היה מרוצה, וניסה לחולל מהפכה דתית מרחיקת לכת. הוא טען שאחד האלים המשניים של הפנתיאון המצרי — אתון, אל גלגל השמש — הוא בעצם האל העליון המושל ביקום כולו.

12

ענווה

אנחנו לא מרכז העולם

ינ"ה: כדאי לבני כל הדתות לאמץ את ערך הענווה ברצינות רבה יותר.

מ"נ: אכן.